

Obraćanje predstavnik Visokog Vijeću za euroatlantsko partnerstvo

Gospodine Glavni tajniče, Lord Robertson

Gospodo članovi Vijeća za euroatlantsko partnerstvo

Dame i gospodo

Vijeće za euroatlantsko partnerstvo osnovano je u srpnju 1990.god. – prvobitno kao Vijeće za sjevernoatlantsku suradnju, u vremenu velikih i često dramatičnih promjena. Padom komunizma i završetkom hladnog rata, globalna diplomacija stupila je na “nepoznato tlo”. Jedno desetljeće ranije, Zapad je energično radio na stvaranju pozitivnog odgovora na promjene koje su se dešavale na Istoku. Ovaj odgovor nije uvijek bio odgovarajući ili čak u cijelosti odgovarajući, ali se razvijao. Izgrađen je na uvjerenju da se dati trenutak mora iskoristiti, da se izvanredne prilike nastale brzim padom istočnoeuropskih diktatorskih režima ne smiju protratiti. Poslije više godina oklijevanja, Međunarodna zajednica je 1995.god. iskoristila priliku da okonča rat u Bosni i Hercegovini, te da nakon potpisivanja Daytonskog mirovnog sporazuma, sudjeluje u poslijeratnom oporavku zemlje.

Zemlje članice Vijeća za euroatlantsko partnerstvo osobito dobro mogu shvatiti prirodu iznimno teškog oporavka Bosne i Hercegovine. Među 19 država-članica NATO-a i 27 država-partnera u okviru Vijeća za euroatlantsko partnerstvo, nalaze se i države koje su nedavno prošle kroz velike poteškoće. Bosna i Hercegovina trenutačno rješava svoje vlastite probleme; uz opsežne gospodarske reforme, političko čelništvo Bosne i Hercegovine ulaže napore u cilju bolje integracije u europske strukture, a njene vojne strukture se spremaju za pridruživanje Partnerstvu za mir.

Obnova Bosne i Hercegovine predstavlja zajednički pothvat Međunarodne zajednice i naprednih elemenata u civilnom i političkom društvu zemlje. NATO osigurava sigurnosni okvir dok civilne agencije, koje koordinira moj Ured, uspostavljaju socijalne, političke i ekonomske temelje na kojima se gradi održiva i mirna demokratska država. Prigodom mog jutrošnjeg obraćanja Sjevernoatlantskom vijeću, u kratkim crtama sam opisao napredak koji je ostvaren od 1995. godine.

Ali prije nego vas informiram o napretku postignutom u procesu mirovne provedbe, dozvolite mi da se osvrnem na pitanje reorganiziranja sveukupnog prisustva civilnih predstavnika međunarodne zajednice u Bosni i Hercegovini – dodatne zadaće koju su mi povjerili Vijeće općih poslova EU i Vijeće za provedbu mira. Ovim naporima se želi optimizirati učinkovitost kako bi preostale zadaće mogle biti izvršene uz što veću usredotočenost, bolju koordinaciju i manje troškove. Kako međunarodne agencije budu završavale svoj posao u konkretnim oblastima kojima se bave tako treba ubrzati proces prenošenja nadležnosti na domaće agencije.

Ukratko, aktivno radimo na tome da mi ostanemo bez posla i “zaposlimo” Bosance i Hercegovce tako što će oni preuzeti odgovornost za svoje obveze i za budućnost. Koncept odgovornosti (“ownership”) i lokalna nadležnost je u samom središtu moje strategije od početka mog mandata. Proces preuzimanja odgovornosti je spor i tek sada počinje zaživljavati.

Očekujem da će velika većina suštinskih zadaća koje obavlja OHR biti izvršena u sljedeće dvije godine. Moj model uspostave radnih tijela (Task Forces) pridonijet će ovom procesu putem značajnog poboljšanja koordinacije i djelotvornosti u provođenju aktivnosti međunarodne zajednice u BiH. U tom momentu, organizacije kao što su OESS, Svjetska banka, UNDP i prije svega EC imat će ulogu koju imaju i u drugim zemljama u tranziciji odnosno da čvrsto utemelje demokraciju i funkcionalnu tržišnu ekonomiju. S obzirom da je budućnost BiH u Europi i njenoj integraciji u europske strukture, uloga koju ima i koju će u budućnosti imati Europska unija je zaista od suštinskog značaja. Sudjelovanje Europske unije

u procesu normalizacije Bosne i Hercegovine se može unaprijediti.

Sukladno novoj strukturi, civilne operacije Međunarodne zajednice u Bosni i Hercegovini bit će koordinirane kroz radna tijela (Task Forces) u kojima će sudjelovati sve relevantne agencije. Trenutačno, ovaj sustem jako dobro funkcionira na polju povratka, gdje je Radna skupina za obnovu i povratak – RRTF – okupila sredstva i osoblje nekoliko različitih agencija. Nova radna tijela će se usredotočiti na pitanja vladavine zakona, izgradnje institucija, gospodarske politike, te obnove i povratka (što će biti zasnovano na postojećoj Radnoj skupini za obnovu i povratak –RRTF). Pored ovih radnih tijela, voditelji ključnih međunarodnih agencija će se redovito sastajati u “kabinetu”, kojim će predsjedavati Visoki predstavnik. Sastanci Kabineta omogućit će ovim agencijama da na učinkovitiji način koordiniraju svoje vlastite aktivnosti te sveukupnu politiku Međunarodne zajednice u BiH.

Detaljna verzija ovog sustema bit će prezentirana na sljedećem sastanku Upravnog odbora Vijeća za provedbu mira, kome sam ja odgovoran.

Sveukupno gledano postiže se istinski napredak i izvjesno je da postoji svjetlo na kraju tunela. Međutim, naš posao još uvijek nije okončan. Sada tijela vlasti Bosne i Hercegovine moraju poduzeti više – mora se ubrzati proces provedbe mira i provođenja reformi.

Naše djelatnosti ostaju usmjerene na prioritete utvrđene tokom Briselske konferencije Vijeća za provedbe mira, a to su:

- gospodarska reforma,
- povratak izbjeglica,
- konsolidacija institucija, uključujući i uspostavu neovisnog sudstva koje će osigurati vladavinu zakona,
- uz to, sve više usmjeravamo pozornost na osiguravanje dugotrajne sigurnosti putem vojno-sigurnosne reforme i

restruktuiranja.

Dozvolite mi da započnem sa pitanjem gospodarske reforme. Tijekom protekle godine bili smo svjedoci znatnog napretka koji je postignut u procesu uspostave suvremenog bankarskog sustava. Nadalje, tijekom prošle godine konvertibilna marka BiH je izrasla u ključni stup stabilnosti, s obzirom da je došlo do povećanja deviznih rezervi s 1 milijarde na 2,6 milijardi konvertibilnih maraka. Međutim, u tijeku ove godine program privatizacije mora ostvariti puni zamah. Bosna i Hercegovina još uvijek nije prebrodila krizu u oblasti gospodarskog oporavka i ekonomske reforme - stopa nezaposlenosti je visoka, obim trgovinske razmjene s inozemstvom nizak, domaća i strana ulaganja su skromna, čak preskromna, a životni standard građana je takav da osigurava zadovoljavanje samo najosnovnijih potreba. Što se tiče teških socijalnih reformi, poput reforme mirovinskog sektora, njih sam ja morao nametnuti - u tom smislu, Bosanci i Hercegovci moraju pokazati više političke volje.

Nekoliko riječi o jednom od glavnih ciljeva, povratku izbjeglica. Od 1995. godine, u svoje prijeratne domove vratilo se 1,3 milijuna izbjeglica i prognanika. Tijekom 2000. godine broj povratnika u područja u kojima pripadaju manjinskoj zajednici drastično se povećao, a ta dinamika zadržana je i tijekom 2001. U posljednje dvije godine preko 130.000 izbjeglica i prognanika vratilo se u područja u kojima je narod kojem pripadaju u manjini. To je od ključnog značaja, s obzirom da je povratak manjinskog stanovništva prava mjera uspjeha kojeg postizemo u procesu saniranja posljedica etničkog čišćenja. Ukoliko se održi isto tempo, a vjerujem da je to moguće, najveći broj preostalih izbjeglica i prognanika koji se žele vratiti bit će u mogućnosti to uraditi do 2004. godine. Ostvarenje ovog cilja bit će potvrda strategije poslijeratne obnove zemlje -prije samo dvije godine skeptici su na masovni povratak gledali kao na gotovo nemoguć projekat. To bi dakle bilo ravno povijesnom dostignuću, ali i trajni dokaz da je humanitarnom intervencijom ipak moguće promijeniti ishod najtežih zločina.

Politička i institucionalna pitanja i nadalje zahtijevaju moju pozornost u velikoj mjeri. Sve do početka prošle godine napredak u uspostavi funkcionalnih institucija bio je ozbiljno ometan konstantnom nadmoći nacionalističkih stranaka. Dolazak

na vlast Alijanse za promjene izmijenio je odnos političkih snaga, i u tome vidimo zakašnjeli začetak normalne politike u Bosni i Hercegovini. Pomna nastojanja u proteklih šest godina urodila su plodom.

Pad Slobodana Miloševića, i prije toga odlazak Franje Tuđmana u Hrvatskoj, otvorili su mogućnost za regionalnu suradnju tamo gdje je do tada politička scena bila obilježena snovima o hegemoniji i podjelama. Ključna regija oko BiH približila se nepovratnom ulasku u novu eru. Sve veći broj regionalnih inicijativa, koje je omogućio Pakt o stabilnosti te drugi, svjedoči o novom pozitivnom raspoloženju u regiji.

Funkcionalna integracija, kao pristup koji smo primijenili u BiH, prema mom mišljenju, može odigrati veću ulogu u ispunjenju naše vizije o potpunoj euro-atlantskoj integraciji zemalja u regiji, kao konačnom cilju, koji bi se postigao putem suradnje.

Bauk kaosa, mržnje i destrukcije još uvijek nije u potpunosti iskorijenjen, s obzirom da su optuženi ratni zločinci još uvijek na slobodi, a nacionalističke snage čekaju izbore i novu šansu za izgradnju vlastitog bogatstva na bijedi sopstvenog naroda. Tijekom svog mandata konstatno sam apelirao na odgovorne organe vlasti da uhite i predaju haškom sudu Radovana Karadžića, Ratka Mladića, i sve druge optužene za ratne zločine. Danas još jednom apeliram i molim da se to uradi, i to što prije. Bosna i Hercegovina ne može postati normalna zemlja sve dok su osobe optužene za najteže zločine na slobodi.

Domaća tijela vlasti isto tako moraju odigrati i svoju ulogu. Danas čak i u Republici Srpskoj postoje određeni znakovi koji upućuju na veći stupanj suradnje sa Sudom u Hagu. Ali, bez obzira na to, neću se osloboditi skepse sve dok ne vidim konkretne rezultate.

Ovo je godina izbora. Po prvi put nakon Daytonu izbore će organizirati domaća

tijela, a ne strane institucije. Prema odredbama Izbornog zakona kojeg je Parlamentarna skupština BiH donijela u kolovozu prošle godine, državni i entitetski izborni ciklus će se produžiti sa dvije na četiri godine. Duži ciklus će omogućiti izabranim dužnosnicima da provode znatno ambicioznije i praktičnije političke programe. Četverogodišnji razmak između izbora podrazumijeva mogućnost postizanja prvih pozitivnih rezultata bolnih reformi i to prije nego što se njihovi promotori suoče za novim izborima.

Ja sam također pokrenuo dijalog s izabranim dužnosnicima putem Konzultativnog foruma za partnerstvo. Cilj Forumu je da rad međunarodne zajednice odgovara bh. političkoj zbilji, pritom vodeći proces ka potpunoj odgovornosti domaćih snaga.

Međunarodna zajednica radi na jačanju građanskog društva i razvoju autentičnog glasa koji izražava probleme građana. Prije nekoliko mjeseci sam ustanovio Građanski forum koji se već nekoliko puta sastao. U raspravama su sudjelovali uzeli intelektualci, umjetnici, prosvjetni radnici, religijske vođe i mnogi drugi koji su svojim idejama pridonijeli produbljavanju debate o izgledu društva kojeg građani Bosne i Hercegovine priželjkuju u svojoj zemlji.

Dozvolite mi da se osvrnem i na pitanje za koje ste, siguran sam, najviše zainteresirani. To je sigurnost. Proces očuvanja socijalnog mira, političke stabilnosti i ekonomskog rasta u Bosni i Hercegovini zajednički vode međunarodna zajednica i napredne snage građanskog i političkog društva u BiH. A preduvjet za taj proces je bezbjedna sigurnosna klima – u ovom trenutku SFOR je jedini pravi jamac sigurnosti.

Tijekom 2001. godine je nekoliko operacija koje su izvele međunarodne organizacije u BiH nosile u sebi element rizika u smislu sigurnosti. U nekim slučajevima lokalna policija nije bila u mogućnosti ili nije htjela pružiti odgovarajuću zaštitu. Događanja koja su uslijedila nakon toga naglasila su potrebu za daljnjom nazočnošću SFOR-a u Bosni i Hercegovini, s mogućnošću pružanja sigurnosti domaćim i međunarodnim dužnosnicima koji su

izloženi napadima od strane nacionalističkih ekstremista. U svibnju prošle godine lokalna policija nije pružila odgovarajući stupanj sigurnosti prigodom postavljanja kamena temeljca za izgradnju Ferhadije džamije u Banjoj Luci. Ceremonija je morala biti prekinuta usljed demonstracija i nasilja, kojom prilikom je jedan sudionik smrtno stradao.

Drugi pokušaj je bio uspješan, pored ostalog, i zbog toga što je SFOR pružio sigurno okruženje. U travnju su uposlenici OHR-a i Privremene uprave koju sam imenovao da izvrše uvid u poslovanje Hercegovačke banke bili pretučeni i izloženi maltretiranju prilikom ulaska u banku radi vršenja uvida u njenu dokumentaciju. U urede banke su ušli tek nekoliko dana poslije pod zaštitom SFOR-a. Ova dva primjera podcrtavaju nužnost, potrebu i važnost značajnog prisustva SFOR-a u BiH, ukoliko želimo uspješno okončati našu zadaću. Apsolutna potreba za postojanjem jakih snaga sigurnosti u Bosni i Hercegovini ne može se nikako preneglasiti u periodu pred, tijekom i nakon općih izbora koji će biti održani u listopadu.

Od suštinskog je značaja za sigurnost u budućem periodu da, od 1. siječnja 2003. godine, kada se gasi misija UN IPTF-a, SFOR ima stalnog međunarodnog policijskog partnera.

U domaćoj sigurnosnoj arhitekturi Bosne i Hercegovine postignuti su značajni pomaci. Dozvolite da naglasim najznačajnije:

- Prvo, deminiranje. I ove godine, rad u ovoj oblasti nastavljen je krupnim koracima.
- Drugo, državna obrambena politika. Predsjedništvo BiH je 11. svibnja usvojilo veoma značajan Dokument o državnoj obrambenoj politici, koji obuhvaća vojnu doktrinu zasnovanu na obrani integriteta Države BiH.
- Treće, smanjivanje broja pripadnika entitetskih oružanih snaga. Postoji sveobuhvatan plan za restrukturiranje entitetskih oružanih snaga. Planovi smanjivanja broja

pripadnika oružanih snaga predstavljani su u studenom.

Oružane snage Federacije smanjit će se s 22.000 pripadnika na 13.200 pripadnika do kraja 2003. godine, a oružane snage Republike Srpske smanjit će se s 10.150 na 8.000 pripadnika do 2003, te na 6.600 do 2005. godine.

– Četvrto, sigurnosna politika za BiH. SCMM u proširenom sastavu načinio je značajne pomake na izradi suštinskog strateškog okvirnog dokumenta, Sigurnosne politike BiH.

Reformirane strukture lokalne policije i funkcionalnog neovisnog sudstva predstavljaju suštinski element u obezbjeđenju sigurnosti i vladavine prava – ova dva elementa predstavljaju temeljne dijelove sigurnosnog mozaika. Kako sam navodio nekoliko puta na različitim forumima, ja vidim jasnu potrebu za policijskim snagama na državnoj razini.

Mi nismo u Bosni i Hercegovini da se amaterski odnosimo prema plemenitom poslu kojeg obnašamo. Mi smo tu da obavimo posao, za narod Bosne i Hercegovine – kao i za narod naših zemalja iz kojih dolazimo. Mi moramo završiti ovaj posao ako želimo osigurati da postignuća ostvarena u proteklih šest godina ne budu protraćena.

Vaša potpora i dalje je temeljni bedem protiv vraćanja masovnom nasilju. Naš pristup mora i dalje biti zasnovan na postignućima a ne na vremenu provedenom ovdje – ali isto tako mora biti prekaljen novom snagom kako bi se ispunili ključni ciljevi koji će od BiH učiniti stabilnu državu u najkraćem mogućem vremenu.

Proces europeizacije ove države polako ali sigurno dobija zamah. Postoji samo jedna budućnost koja će osigurati dugoročnu stabilnost i prosperitet ove države – to je budućnost zasnovana na euroatlantskim integracijama. Nije slučajno što su se prvi znaci pomaka u procesu europeizacije pojavili u vrijeme kada sami bh. građani pokazuju prve znake

preuzimanja odgovornosti putem poziva za uspostavu veće razine partnerstva s međunarodnom zajednicom.

U konačnoj analizi, Bosnom i Hercegovinom moraju upravljati izabrani čelnici ove zemlje, a ne stranci. Ima onih koji žele preuzeti odgovornost – onih koji žele europsku budućnost – njima je još potrebna pomoć – oni još nisu spremni da sami nose to breme.

Naš konačan cilj je na vidiku, ali još ima onih koji žele posijati kaos, mržnju i uništenje – njih se još treba čuvati. Vaša stalna angažiranost i nazočnost SFOR-a u Bosni i Hercegovini su i dalje potrebni.

Hvala lijepa.